

LBRIS

We know
books

RACHID BENZINE

Librarul din Gaza

Traducere din limba franceză și note
ANDREEA NĂSTASE

LITERA
București

ÎNTÂLNIREA

O zi obișnuită. Ieri, două lovituri au ucis patru puști a căror singură crimă fusese că jucau fotbal pe plajă. Te trezești în camera în care te-ai cazat aseară. Hotelul găzduiește o parte a presei internaționale. Ai fi preferat să stai la un localnic. Dar agenția te-a convins să dai mai multă importanță siguranței. Puține cartiere sunt scutite. Familii întregi dispar pentru că locuiesc, fără s-o știe sau în deplină cunoștință de cauză, în apropierea unui sediu clandestin. Loviturile chirurgicale par mai curând din categoria erorilor medicale.

O a nu știu câta încetare a focului ar trebui să-ți ofere câteva zile în care să surprinzi instantanee din viața cotidiană, fotografiile

care-ți plac cel mai mult, departe de senzaționalism. Angajatorul tău, pe de altă parte, preferă copiii care plâng printre ruine, soldații răniți lângă un tanc, imobilele găurite de tirurile de rachete. Ziarele n-au ce face cu viața banală.

Ieși din hotel. E dimineață. E devreme, sau poate târziu. Cine știe? Aici, după cum se spune, timpul nu curge la fel ca în alte părți. Înaintează fie accelerat, fie lungindu-se, înclieat într-o așteptare interminabilă. Și apoi, dintr-odată, o ia la fugă.

Soarele proiectează umbre adânci pe caldarâm și pe ziduri. O lumină limpede, superbă decupează siluetele trecătorilor. Descoperi pentru prima oară acest oraș ale cărui imagini par să fie numai aeriene. Pe trotuar, chioșcurile profită de acalmie pentru a-i ispiți pe mușterii. Culorile explodează pur și simplu. Roșul pătlăgelelor, verdele ierburilor proaspete, galbenul lămâilor. Tarabele debordează de viață. Iar oamenii se înghesuie în jurul lor cu mâinile pline, cu privirile agere.

Copiii chirăie, femeile umblă de colo-colo, totul este mișcare. Negustorul se agită, cântărește, discută, împachetează. Dar ceva trădează o anume descurajare. Efortul fiecărui gest, poate. Bărbatul știe că aici pacea este mereu provizorie. Și atunci vinde repede, vinde tot. Ca și cum ziua de mâine ar putea să dispară pentru totdeauna. Praful, omniprezent, acoperă totul. O senzație de pământ, de uscăciune în gât.

O iei în jos pe străduțe. Cartierul n-a fost atins. Cobori ultimele trepte de piatră, deformate de pașii a generații de palestinieni. Acolo și-au depus vorbele încredințate vântului, acolo au cunoscut primii fiori ai iubirii, acolo au dezbătut treburile lumii ca și cum ar mai fi rost de speranță. Ca și cum i-ar mai păsa cuiva de ei. Arterele sunt pline de viață. Dar de o viață pusă între paranteze. De parcă totul s-ar putea năruia la cea mai mică zguduire. Firmele cu denumiri șterse de soare și de prăbușirile din jur, literele dispărute odată cu trecerea timpului. Aici se vopsește o ușă, dincoace se spală o vitrină. Ca și când fiecare mic

gest de reparație sau de întreținere ar putea să alunge ghinionul. Gaza este un oraș rescris în permanență. Fiecare face cum se pricepe, în funcție de inspirația lui, de punctele lui de suspensie. Toți se tem de momentul în care acest gest nu le-ar mai aparține, punctul final.

Mormane de haine, încălțări desperecheate. Produse de primă necesitate. Toate aranjate într-o dezordine metodică. Proprietarul, așezat în spatele unei tejghele din lemn, își manipulează inventarul ca un arhivar. Fiecare obiect într-un colț anume. Nu le mai acordă nici o atenție amărăților care scotocesc prin maldărul lui de bulendre.

Claxoanele mașinilor vechi, zgomot strident, lamentații prelungi. Zdrăngănitul cotigilor împinse pe trotuarele denivelate. În timp ce glasurile negustorilor și ale trecătorilor se ridică răgușite, uneori enervate, adesea pline de căldură. După un colț, vântul aduce miros de sare și de briză.

Dintr-odată, te trezești într-unul dintre cartierele martirizate. Este infernul revărsat la

suprafața pământului. O groapă de gunoi în aer liber. Tot ceea ce vomită, distruge, îngroapă, nimicește războiul. Fațade sparte, spintecate precum hoiturile de animale. Măruntaiele din beton atârnă contorsionate, sunt răspândite pe trotuare. Casele nu mai sunt decât niște cutii toracice zdrobite. Ca și cum ar fi făcut implozie în mii de bucăți. Clădirea de vizavi are balcoane incastrate; bucăți de cabluri atârnă jalnic, ca niște șerpi morți, canalizările se golesc pe fațade. Ochii scoși ai ferestrelor. Găurile căscate, care te privesc fără să vadă nimic. Totul pare să urle. Să urle fără motiv. Trotuarele sunt o mare de moloz, bucăți de beton pulverizate, grinzi rupte, de parcă un uriaș ar fi strivit orașul sub tălpi. Mașinile, sau ce a rămas din ele, sunt arse, calcinate, încălecate printre ruine, ca niște vapoare eșuate. Drapele ferfenițite stau mărturie pentru o așteptare batjocorită. Puțin roșu, puțin verde, agățate la întâmplare, fâșii de carne ce flutură în vânt. Graffitiuri ale disperării agonizează pe zidurile sfărâmate. Nimic nu mai are nici o

noimă. Este un cimitir în care până și umbrele par să se fi rătăcit.

La fiecare colț de stradă, ceva îți atrage privirea. Aici, o ușă albastră rămasă intactă. Dincolo, un stâlp de iluminat îndoit de mijloc. Mai departe, o bicicletă abandonată, sprijinită de o bucată de zid care nu mai există. Totul este acolo, într-o logică a absurdului în care fiecare element inventariat și-a pierdut funcția, utilitatea, rațiunea de a exista. Treci prin fața unei clădiri eviscerate, ale cărei etaje par să se fi ascuns unele sub celelalte. Pereții separatori au dispărut, interioarele sunt expuse ca niște decupaje, o viață violată oferită trecătorilor. O canapea răsturnată. O perdea flutură încă puțin, după toanele curenților de aer. O ramă spartă pe jos. Din ea, fotografia unui strămoș cu *keffieh* sfidează timpul. Trotuarele sunt blocate de o îngrămădire de obiecte fără legătură unele cu celelalte. Blocuri de beton, cioburi de sticlă, un scaun de plastic cu picioarele topite. O găleată ruginită, plină cu moloz, jucării, un animăluț de pluș

spintecat. Copacii, când nu sunt smulși din rădăcini, sunt mutilați, cu crengile rupte. Un avertisment. O a cine știe câta amenințare.

Și totuși, oamenii continuă să trăiască. Un teatru al mizeriei și nebuliei, un bal grotesc la care viii nu mai sunt întru totul vii, dar nici întru totul morți deocamdată. Se târăsc prin ruine ca niște fantome, cu aerul celor care au văzut totul, au pierdut totul și nu mai așteaptă nimic, doar sfârșitul. Până atunci însă, trebuie să trăiască. Prin urmare, copiii fug și râd mereu. Știu deja totul despre moarte. Le e de ajuns o minge dezumflată ca să facă slalom printre ruine. E un teren de joacă la fel ca oricare altul. Mai interesant chiar. Uneori poți găsi comori.

Adulții, pe de altă parte, se adună pe la colțuri. Își fac de lucru. Sau cel puțin încearcă. Vălurile femeilor abia dacă se mișcă, amestecându-se cu praful și cenușa. Încă poți vedea familii așezându-se în fața a ceea ce-a rămas din casa lor. Ca și cum nu s-ar fi schimbat nimic. Scaune, perne, o tavă de ceai pusă pe

o masă pe jumătate prăbușită. Vorbesc cu glasuri coborâte. Totul este fragmentar: fărâme de conversație, prânzuri pe jumătate, amintiri dezgropate din adânc. Tot atâtea clipe furate timpului care trece în ironia distrugerii. Câteodată, unul dintre ei se ridică și începe să scormonească frenetic printre ruine, căutând un lucru devenit brusc indispensabil.

În aceeași măsură uluit și dezgustat, urci spre un cartier mai puțin atins, unde comerțul funcționează mai bine.

Îl descoperi în acest haos, între chioșcul unui brutar și cel al unui cizmar. Fațada înconjurată de sute de cărți, ușa deschisă spre mii de alte volume. Și încă vreo câteva sute așezate de-a dreptul pe trotuar, pe o prelată muribundă. Stă jos, cu spatele lipit de zid, ca și când ar fi parte din clădire. Cu nasul într-o carte, pare un vestigiu uitat la colț de stradă. Are vreo șaiszeci de ani. Cel mult șaptezeci. Este slab, fragil, un om al cărui corp a fost erodat de trecerea timpului, sculptat de ani. Fruntea înaltă e încununată de câteva șuvițe

încărunțite. Barba, tunsă imperfect, este încărunțită. Firele scurte îi dau un aer serios și totodată detașat. Umerii sunt ușor căzuți, semnul resemnării calme pe care o găsim la cei care au văzut prea multe și totuși merg mai departe. Pielea e ușor bronzată, dar și-a pierdut strălucirea. Poartă niște ochelari strâmbi. O pereche veche, lipită cu scotch, care-i stă pieziș pe nas. În spatele lentilelor, ochii par să fie permanent mijiți. Din cauza luminii puternice sau din obișnuința de a scruta rânduri tipărite de dimineață până seara.

Întoarce pagina, o adulmecă, o mângâie, apoi se adâncește iarăși în lectură. Poartă o cămașă simplă, cu mâneci lungi. A fost spălată de atâtea ori, încât de-abia poți să-i mai distingi culoarea. Pantalonii ponosiți din bumbac sunt acoperiți de pete și de praful străzilor din Gaza. Sandale din piele, la fel de obosite ca restul ținutei. Lumea pare să fie suspendată în jurul lui. Degete lungi, subțiri, aproape deformate ating hârtia, alintă cuvintele. Au patina celor care dau pagini dintotdeauna.